

دستورالعمل جامع

ایفای تعهد خدمت آموزش رایگان

مقدمه:

به استناد مواد آیین نامه اجرائی تبصره ماده هفت لایه قانونی موضوع اصلاح مواد هفت و هشت قانون تامین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب ۱۳۵۹/۰۳/۱۲ این دستورالعمل تنظیم و به منظور ایفای تعهد خدمت آموزش رایگان کلیه مقاطع تحصیلی در دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی قابل اجرا است. به موجب این دستورالعمل دانشجویان و دانش آموختگانی که از تحصیلات رایگان استفاده می کنند مکلف هستند برابر مدت تعهد با توجه به نوع سهمیه خود در ایران (بدون محدودیت برای محل انجام تعهد دانش آموختگان سهمیه مناطق) خدمت نمایند.

وفق ماده ۶ آیین نامه اجرائی مواد هفت و هشت قانون تامین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی به دانش آموختگان بهره مند از آموزش رایگان با وام صندوق رفاه دانشجویان صرفاً گواهی نامه موقت پایان تحصیل که فقط دارای ارزش استخدامی در ایران است، تسلیم خواهد شد.

استنادات قانونی:

- مواد آئین نامه اجرایی مورخ ۱۳۵۴/۴/۲۹ در اجرای ماده هفت و هشت قانون تامین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب مرداد سال ۱۳۵۳ در خصوص دانشجویان و هنرجویانی که برابر تعهد و یا دوبرابر مدت آموزش رایگان خود در ایران مکلف هستند خدمت نمایند.
- لایحه قانونی اصلاح مواد هفت و هشت قانون تامین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مورخ ۱۳۵۸/۷/۲۶ شورای انقلاب اسلامی ایران در خصوص مدت تعهد خدمت مربوط به بهره مندی از آموزش رایگان.
- آئین نامه اجرایی تبصره ماده ۷ موضوع لایحه قانونی اصلاح مواد هفت و هشت قانون تامین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب ۱۳۵۹/۰۳/۱۲ در خصوص شرایط لغو تعهد خدمت آموزش رایگان.

- مصوبه هشتاد و هفتمین جلسه مورخ ۱۳۶۵/۷/۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص اخذ تعهد خدمت از پذیرفته شدگان آزمون سراسری.

الف: تعاریف و کلیات

ماده ۱:

- ۱-۱: وزارت علوم: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- ۱-۲: سازمان: سازمان امور دانشجویان.
- ۱-۳: موسسه: کلیه دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی دارای مجوز از شورای گسترش از شورای گسترش آموزش عالی.
- ۱-۴: اداره کل بورس: اداره کل بورس و اعزام دانشجویان.
- ۱-۵: آموزش رایگان: منظور آموزش بدون پرداخت هزینه دانشجوی در طول سنوات مجاز دوره تحصیلی در دانشگاه هایی است که از بودجه عمومی دولت استفاده می نمایند.
- ۱-۶: تعهد خدمت آموزش رایگان (تعهد خدمت): کلیه دانشجویان بهره مند از آموزش رایگان مکلفند برابر مدت تعهد مندرج در این دستورالعمل در ایران خدمت نمایند.
- ۱-۷: گواهی نامه موقت پایین تحصیلات (گواهی نامه موقت): گواهی نامه ای دال بر اتمام تحصیلات در رشته و مقطع مشخص، با قید مدت تعهد خدمت آموزش رایگان و بدهی صندوق رفاه دانشجویان.
- ۱-۸: گواهی نامه پایان تحصیلات (گواهی نامه): گواهی نامه ای دال بر اتمام تحصیلات در رشته و مقطع مشخص، بدون قید تعهد خدمت آموزش رایگان و بدهی صندوق رفاه دانشجویان، که مبتنی بر تصفیه کلیه تعهدات دانشجویان می باشد.
- ۱-۹: ریز نمرات: به کارنامه دانشجو به همراه نمرات واحد های اخذ شده در طول دوران تحصیل وی اطلاق می شود.
- ۱-۱۰: دانش نامه: به مدارک صادر شده پایین دوره آموزش های رسمی (دوره کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری حرفه ای و دکتری تخصصی) اطلاق می شود، که مبتنی بر تصفیه کلیه تعهدات دانشجو می باشد.

- ۱- ۱۱: تصفیه حساب: تصفیه حساب با کلیه واحد های دانشگاه و تعیین تکلیف بدهی های صندوق رفاه دانشجویان (که شامل تصفیه حساب کامل یا به صورت اقساط با دریافت دفترچه می باشد).
- ۱- ۱۲: تصفیه حساب قطعی: شامل تصفیه حساب با دانشگاه، تصفیه بدهی ها به صندوق رفاه دانشجویان و ایفای تعهد خدمت آموزش رایگان.
- ۱- ۱۳: تصفیه حساب صندوق رفاه: به تصفیه کلیه بدهی های صندوق رفاه دانشجویان به هنگام اتمام تحصیل (دانش آموختگی، اخراج و انصراف) گفته می شود.
- ۱- ۱۴: ایفای تعهد خدمت آموزش رایگان: لغو کلیه تعهدات خدمت آموزش رایگان از طریق یکی از روش های مندرج در این دستور العمل.
- ۱- ۱۵: مبلغ هزینه پرداخت معادل تعهد خدمت آموزش رایگان (مبلغ تعهد): وجه تعیین شده در ازای ایفای تعهد خدمت آموزش رایگان.
- ۱- ۱۶: دانشگاه های وابسته: دانشگاه ها، دانشکده ها و موسسات آموزش عالی وابسته به وزارتخانه ها (به جز وزارت علوم و بهداشت)، نهادهای حکومتی، نهادهای نظامی و انتظامی و موسسات عام المنفعه می باشد.
- ۱- ۱۷: دوره های شهرییه پرداز: به دوره های تحصیل در مقاطع مختلف آموزش عالی گفته می شود که شامل دوره های نوبت دوم، پردیس بین المللی، پیام نور، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه جامع علمی کاربردی، موسسات آموزش عالی غیرانتفاعی، دوره های مجازی و نیمه حضوری و سایر دانشجویانی که از آموزش رایگان استفاده نمی نمایند، و هزینه تحصیل شان را در حین تحصیل پرداخت می کنند.

ب: تعهد خدمت آموزش رایگان

ماده ۲: دانش آموختگانی که از خدمات آموزش رایگان استفاده میکنند مکلفند، برابر با مدت تعهد خدمت آموزش رایگان در ایران خدمت نمایند.

ماده ۳: مدت تعهد خدمت آموزش رایگان:

- ۲- ۱: برای پذیرفته شدگان سهمیه های آزاد، منطقه ۱، شاهد، خانواده معظم شهدا، ایشارگران، نهضت سوادآموزی، جهاد، جانبازان، آزادگان، پذیرفته شدگان دوره های کارشناسی ناپیوسته، کارشناسی ارشد ناپیوسته و دکتری تخصصی، ورودی های قبل از انقلاب فرهنگی و دانشجویان غیرایرانی پذیرفته شده از طریق کنکور سراسری (ورودی های قبل از سال ۱۳۸۷) یک برابر مدت تحصیل می باشد.

۳- ۲: برای پذیرفته شدگان سال ۶۲ به بعد، سهمیه های مناطق ۲،۳،۴،۵، عشایر و مناطق محروم دوبرابر مدت تحصیل می باشد.

۴- ۳: برای پذیرفته شدگان سهمیه استانداری ها، سه برابر مدت تحصیل می باشد.

تبصره ۱: چنانچه دانش آموختگان سهمیه مناطق ۲ و ۳، پس از استعلام از سازمان سنجش آموزش کشور و یا با توجه به کارنامه محرمانه مندرج در پرونده متقاضی، حائز امتیاز حدنصاب گزینش آزاد همان رشته و محل تحصیلی باشند، تعهد خدمت ایشان به صورت سهمیه مناطق آزاد، یک برابر مدت تحصیل لحاظ می گردد.

تبصره ۲: دانشجویان غیرایرانی پذیرفته شده پس از سال ۱۳۸۷ از طریق آزمون های ورودی سازمان سنجش آموزش کشور، جزء دانشجویان شهریه پرداز محسوب شده و تعهد خدمتی برعهده ندارند.

ماده ۴: مدت تعهد خدمت برگزیدگان المپیادهای بین المللی، برگزیدگان جشنواره خوارزمی و استعدادهای درخشان که بدون شرکت در آزمون سراسری از تحصیلات رایگان استفاده می نمایند، همانند پذیرفته شدگان سهمیه آزاد می باشد.

ماده ۵: دانشجویان ایرانی شاغل به تحصیل در خارج کشور، که به صورت روزانه به موسسات داخل کشور منتقل شده و از مزایای آموزش رایگان بهره مند گردیده اند، یک برابر مدت تحصیل تعهد خدمت دارند.

ماده ۶: تعهد خدمت برای نیمسال های تحصیلی پاییز و بهار به مدت ۶ ماه محاسبه می شود و نیمسال های تابستانی جزء تعهدات خدمت محاسبه نمی گردد.

ماده ۷: دانشجویان استعداد درخشان بهره مند از تحصیل همزمان در دو رشته، تنها نسبت به مدت تحصیل خویش (تعداد نیمسال های تحصیلی) برحسب سهمیه منطقه قبولی، متعهد به خدمت آموزش رایگان می باشند.

ماده ۸: تعهد خدمت دانشجویان انصرافی و اخراجی مقطع کارشناسی پذیرفته شده بر اساس سهمیه های مندرج در ماده ۳ که واجد شرایط دریافت گواهی کاردانی نباشند، یک برابر مدت تحصیل محاسبه و دانشجویان مذکور که واجد شرایط و متقاضی دیافت گواهی کاردانی هستند، برحسب سهمیه منطقه پذیرفته شده در ماده ۳، یک، دو و یا سه برابر این مدت، تعهد خدمت خواهند داشت.

تبصره: دانشجویان انصرافی و اخراجی واجد شرایط دریافت گواهی کاردانی، که متقاضی دریافت مدرک کاردانی نمی باشند، تعهد خدمت ایشان یک برابر مدت تحصیل محاسبه می گردد.

ماده ۹: تعهد خدمت دانشجویان انصرافی و اخراجی صرفاً با توجه به مدت تحصیل و نیمسال های ثبت نام شده محاسبه می شود.

ماده ۱۰: مدت تحصیل دانش ؟ آموخته و دانشجویان انصرافی و اخراجی در کلیه دوره های آموزش عالی به صورت شهریه پرداز مشمول آموزش رایگان نمی شود.

تبصره ۱: هر نیمسالی که دانشجویان دوره روزانه به صورت شهریه پرداز، شهریه آن را پرداخت نموده اند (مثل نیمسال های میهمانی و نیمسال های تمدید سنوات با مجوز کمیسیون بررسی موارد خاص)، جزء تعهد خدمت محسوب نمی گردد.

تبصره ۲: دانشجویان دوره روزانه در صورتی که مایل به استفاده از آموزش رایگان نباشند، بایستی شهریه و هزینه تحصیلی اعلام شده از سوی سازمان را در هنگام ثبت نام در هر نیمسال پرداخت نمایند.

ماده ۱۱: نیمسالهای مرخصی بدون احتساب در سنوات، تعلیق و وقفه تحصیلی مشمول تعهد خدمت نمی گردد.

تبصره: نیمسالهای مرخصی با احتساب در سنوات در مدت تعهد خدمت آموزش رایگان محاسبه می گردد.

ماده ۱۲: مدت تعهد بابت درس های معرفی به استاد متناسب با واحد انتخاب شده محاسبه می گردد.

ماده ۱۳: نیمسالهای حذف شده به صورت اضطراری، پزشکی و ... در صورتی که نیمسالهای فوق جزء سنوات تحصیلی آنها محسوب شود، به صورت نیمسال کامل در مدت تعهد خدمت محسوب می گردد.

ماده ۱۴: نیمسالهایی که تنها واحد های درسی پایان نامه و پروژه اخذ شده است، در کلیه مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری حرفه ای، فقط یک بار جزء تعهد خدمت محسوب می گردد.

ماده ۱۵: تعهد خدمت در مقطع دکتری تخصصی در نیمسال هایی که واحدهای رساله اخذ شده است، با توجه به تعداد واحد های رساله حداقل ۲ نیمسال و حداکثر ۴ نیمسال محاسبه می گردد.

ماده ۱۶: دانشجویان انتقالی که به صورت روزانه به دانشگاه مقصد انتقال می یابند، در صورت عدم پرداخت شهریه و هزینه تحصیلی نیمسالهای مربوط، تعهد خدمت آموزش رایگان بر عهده ایشان می باشد.

ماده ۱۷: دانشجویان بورسیه وزارت علوم و یا سایر دستگاه ها، پس از لغو تعهدات بورس دستگاه مربوطه و اعلام دستگاه می توانند نسبت به تصفیه تعهدات خدمت آموزش رایگان اقدام نمایند.

ج: پایان تعهد خدمت آموزش رایگان

ماده ۱۸: ارائه گواهی نامه موقت به دانش آموختگان متعهد خدمت، بدون ایفای تعهدات خویش، برای خدمت در داخل کشور منوط به داشتن شرایط زیر و عدم تعهد به دستگاه های اجرایی و بورس دهنده بلامانع است:

۱-۱۸: انجام امور دانش آموختگی و تصفیه حساب با دانشگاه.

۲-۱۸: تصفیه حساب با صندوق رفاه دانشجویان و اخذ دفترچه اقساط یا پرداخت بدهی.

۳-۱۸: تعیین تکلیف وضعیت نظام وظیفه (مختص آقایان).

ماده ۱۹: ارائه گواهی نامه یا دانشنامه یه دانش آموختگان با داشتن شرایط زیر بلامانع است:

۱-۱۹: انجام امور دانش آموختگی و تصفیه حساب با دانشگاه.

۲-۱۹: تصفیه حساب قطعی با صندوق رفاه دانشجویان یا پرداخت بدهی به صندوق مذکور.

۳-۱۹: تعیین تکلیف وضعیت نظام وظیفه (مختص آقایان).

۴-۱۹: لغو تعهد بورس برای دانشجویان بورسیه وزارت علوم یا سایر دستگاه های اجرایی.

۵-۱۹: پایان تعهد خدمت آموزش رایگان دانشجویان دوره روزانه.

تبصره: ارائه دانش نامه به دانش آموختگان دارای گواهی نامه موقت یا گواهی نامه پایان تحصیلات، منوط به تسلیم اصل گواهی نامه مذکور به موسسه می باشد.

ماده ۲۰: تعیین تکلیف وضعیت نظام وظیفه طبق یکی از موارد زیر انجام خواهد شد:

۱-۲۰: دارندگان کارت پایان خدمت دوره ضرورت.

۲-۲۰: دارندگان کارت معافیت دائم.

۳-۲۰: دارندگان کارت معافیت موقت در مدت اعتبار آن.

۴-۲۰: دارندگان گواهی صادره از نیروهای نظامی و انتظامی مبنی بر استخدام در نیروهای مذکور.

۵-۲۰: دارندگان گواهی صادره از نیروهای نظامی و انتظامی مبنی بر اشتغال به خدمت دوره ضرورت بدون غیبت اولیه.

۶-۲۰: دارندگان گواهی اشتغال به تحصیل و یا خدمت در وزارت بهداشت، وزارت آموزش و پرورش، سازمان کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، آموزشگاه فنون هواپیمائی (موضوع مواد ۶، ۷، ۸ و ۹ قانون خدمت نظام وظیفه عمومی).

۷-۲۰: دارندگان برگه اعزام به خدمت دوره ضرورت بدون غیبت در مدت اعتبار آن.

۸-۲۰: دارندگان گواهی صادره از سوی سازمان وظیفه عمومی استانهای کشور.

۹-۲۰: دارندگان گواهی اشتغال به تحصیل بر اساس شماره معافیت تحصیلی معتبر.

۱۰-۲۰: دارندگان گواهی رسمی مبنی بر اتمام خدمت دوره ضرورت از یگان خدمتی.

تبصره: ارائه ریزنمرات تایید شده، بدون قید فراغت از تحصیل، به دانش آموختگان غیرغایب پس از لغو تعهد خدمت و تصفیه بدهی صندوق رفاه دانشجویان بلامانع می باشد.

ماده ۲۱: دانشجویان و دانش آموختگان دوره های روزانه، متعهد خدمت آموزش رایگان دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی، می توانند از طریق یکی از روش های زیر تعهد خدمت خویش را به پایان برسانند:

۱-۲۱: انجام تعهد خدمت آموزش رایگان از طریق ارائه گواهی انجام کار معتبر.

۲-۲۱: پرداخت هزینه تحصیلی معادل تعهد خدمت آموزش رایگان.

۳-۲۱: لغو تعهد خدمت آموزش رایگان از طریق عدم کاربایی قابل قبول.

۴-۲۱: لغو تعهد خدمت آموزش رایگان از طریق بازنشستگی.

۵-۲۱: لغو تعهد خدمت آموزش رایگان از طریق از کار افتادگی.

تبصره ۵: دانش آموختگان غیرایرانی، که از طریق آزمون سراسری سال ۱۳۸۶ و قبل از آن پذیرفته شده باشند، فقط با بازپرداخت هزینه تعهد خدمت آموزش رایگان و تایید اداره کل امور دانشجویان غیرایرانی می توانند مدارک تحصیلی خود را از دانشگاه محل تحصیل دریافت نمایند.

ماده ۲۲: ایفای تعهد خدمت آموزش رایگان دانش آموختگان رشته های دامپزشکی، پس از انجام طرح خدمت نیروی انسانی و یا معافیت از آن براساس نامه شماره ۹۳/۲۲/۱۷۲۶۳ مورخ ۱۳۹۳/۳/۱۷ سازمان دامپزشکی کشور بلامانع می باشد. همچنین ارائه دانش نامه و ریز نمرات به دانش آموختگان مذکور منوط به اتمام تعهد خدمت آموزش رایگان می باشد.

ماده ۲۳: لغو تعهد خدمت آموزش رایگان دانشجویان و دانش آموختگان متعهد خدمت دبیری، پس از اعلام لغو تعهد خدمت دبیری از سوی دفتر حقوقی وزارت آموزش و پرورش و یا ادارات کل آموزش و پرورش استان ها براساس دستورالعمل شماره ۴۷۳۷۴ مورخ ۱۳۹۵/۳/۲۹ وزارت آموزش و پرورش مجاز می باشد.

ماده ۲۴: دانشجویان بورسیه ای که نهاد بورس دهنده هزینه تحصیلی ایشان را تامین نموده است، نسبت به دوره بورس مشمول تعهد خدمت نمی باشند و این افراد پس از اعلام نهاد مذکور می توانند اصل مدرک خود را دریافت نمایند.

ماده ۲۵: افرادی که در چند مقطع دانش آموخته گردیده اند لازم است به ترتیب از مقطع پایین تر نسبت به تصفیه تعهد خدمت اقدام نمایند و پایان تعهد خدمت مقطع بالاتر منوط به ارائه فرم نحوه انجام تعهد خدمت مقاطع قبلی است.

ماده ۲۶: ثبت نام و ادامه تحصیل افراد بازنشسته (با تایید مراتب بازنشستگی توسط مراجع قانونی ذیصلاح) در دوره های روزانه بدون گرفتن تعهد خدمت آموزش رایگان در کلیه مقاطع تحصیلی، در صورت عدم مغایرت با سایر آیین نامه های آموزشی، صرف نظر از شرایط سنی و استخدامی همانند سایر دانشجویان بلامانع می باشد.

ج-۱: انجام تعهد خدمت آموزش رایگان از طریق ارائه گواهی انجام کار معتبر

ماده ۲۷: ایفای تعهد خدمت آموزش رایگان از طریق انجام تعهد خدمت با ارائه گواهی انجام کار معتبر برابر مدت تعهد خدمت آموزش رایگان انجام می شود.

ماده ۲۸: کار معتبر برای انجام تعهد خدمت آموزش رایگان به نوعی از اشتغال گفته می شود که شاغل مشمول بیمه باشد و سابقه بیمه ملاک محاسبه انجام تعهد خدمت می باشد.

تبصره: احکام کارگزینی نهادهای دولتی و عمومی غیردولتی به عنوان سند قابل قبول برای انجام تعهد خدمت آموزش رایگان محسوب میگردد.

ماده ۲۹: در موارد زیر فعالیت بدون سابقه بیمه به عنوان کار معتبر جهت انجام لغو تعهد قابل قبول می باشد:

۱-۲۹: گواهی تدریس معتبر از دانشگاه ها، موسسات آموزش عالی (دولتی و غیردولتی) به میزان ۱۰ ساعت در هفته، سایر موسسات آموزشی در صورت تایید نهاد مربوطه به میزان ۱۶ ساعت در هفته به عنوان کارکرد تمام وقت، تلقی می شود.

۲-۲۹: پروانه کسب معتبر افرادی که به حرف مختلف مشغول بکارند، از جمله پروانه کسب از سازمانهای صنفی کشور، پروانه اشتغال مهندسین، پروانه وکالت، پروانه کارآموزی وکالت، پروانه سازمان دامپزشکی و نظام دامپزشکی و سایر نهادهای دولتی، غیردولتی و آزاد از تاریخ صدور، به شرط تمدید یا داشتن پروانه مالیاتی به عنوان گواهی انجام کار در طول سالیان، قابل پذیرش می باشد.

۳-۲۹: مدت کارکرد دانش آموختگانی به عنوان مدیرعامل در شرکت های خصوصی، به شرط اثبات فعالیت با ارائه گواهی از شرکت مورد نظر و تصویر آگهی درج تاسیس و تغییرات شرکت در روزنامه رسمی و ارائه گواهی پرداخت مالیات در مدت زمان فعالیت قابل پذیرش می باشد.

۴-۲۹: فعالیت های هنری و مطبوعاتی دانش آموختگان، با ارائه گواهی اشتغال به این حرفه از سوی دستگاه های ذیربط به منزله انجام تعهد تلقی می شود.

۵-۲۹: در صورتی که دانش آموخته ای گواهی فعالیت قابل قبولی در حوزه هایی غیر از موارد فوق ارائه نماید در صورت استعلام دانشگاه و موافقت سازمان (اداره کل امور دانشجویان داخل) گواهی موردنظر می تواند مورد پذیرش قرار گیرد.

تبصره: تمامی موارد مذکور در فوق مشروط بر این است که دانش آموخته در ایران حضور داشته باشد و دانشگاه می تواند در صورت لزوم موارد مشکوک را از مرجع مربوطه استعلام نماید.

ماده ۳۰: دانش آموختگان می توانند مبلغ تعهد مقاطع پایین تر را پرداخت و گواهی انجام کار خود را برای مقطع بالاتر ارائه دهند.

ماده ۳۱: ارائه گواهی انجام کار برای هر مقطع بایستی بعد از تاریخ فراغت از تحصیل فرد در آن مقطع باشد.

ماده ۳۲: گواهی های انجام کار ارائه شده برای انجام تعهد خدمت در یک مقطع، برای مقاطع دیگر قابل پذیرش نمی باشد.

ماده ۳۳: انجام خدمت وظیفه عمومی پس از تاریخ فراغت از تحصیل، ترک تحصیل و یا اخراج، جزء خدمات موثر در انجام تعهد خدمت متقاضی محسوب شده و تاریخ و مدت زمان مندرج در پشت کارت پایان خدمت مبنای محاسبه می باشد.

تبصره: صدور معرفی نامه به نظام وظیفه جهت انجام خدمت سربازی برای افراد فوق (دانش آموخته، انصرافی و اخراجی) قبل از ایفای تعهد خدمت بلامانع می باشد.

ماده ۳۴: دانش آموختگانی که خدمت وظیفه عمومی ایشان با استفاده از امکانات بنیاد نخبگان به پروژه تبدیل شده است، سابقه فعالیت ایشان در طول زمانی که مشمول بیمه هستند، می تواند جهت انجام تعهد خدمت محاسبه گردد، مگر در حالتی که این فعالیت حین دوره روزانه باشد.

ماده ۳۵: جهت انجام تعهد خدمت، گواهی کار پس از تاریخ فراغت، انصراف و اخراج از تحصیل ملاک محاسبه می باشد.

ماده ۳۶: انجام تعهد خدمت دانش آموختگان پذیرفته شده از طریق سهمیه استاندارد ها، در صورت ارائه تاییدیه اشتغال به کار از استانداری محل خدمت مربوطه جهت لغو تعهد آموزش رایگان بلامانع است. در صورت اعلام عدم نیاز استانداری به میزان مدت باقی مانده، گواهی انجام کار در سایر مناطق کشور نیز مورد قبول خواهد بود.

تبصره: دانشجویان انصرافی یا اخراجی نیز به تناسب مدت استفاده از آموزش رایگان، مشمول ماده فوق می باشند.

ماده ۳۷: تحویل گواهی نامه موقت مقطع پایین تر مندرج در پرونده تحصیلی مقطع بالاتر، به دانشجویان انصرافی و یا اخراجی که تصفیه حساب صندوق رفاه دانشجویان را انجام داده باشند، با اعلام مدت تعهد به دانشگاه مقطع پایین تر بلامانع است، مشروط بر اینکه متقاضی قصد لغو تعهد و گرفتن اصل دانش نامه مقطع قبل را نداشته باشد.

تبصره: چنانچه متقاضی فوق قصد گرفتن اصل دانش نامه از مقطع پایین تر را داشته باشد بایستی لغو تعهد خدمت آموزش رایگان مقطع ناتمام بالاتر را انجام دهد.

ماده ۳۸: کلیه متعهدین دستگاه های اجرایی یا بورسیه وزارتخانه ها می توانند از سابقه خدمت ارائه شده جهت لغو تعهد بورس، در خصوص ایفای تعهدات خدمت آموزش رایگان نیز استفاده نمایند.

ماده ۳۹: ارائه سابقه کار همزمان در چند محل جهت انجام تعهد خدمت مورد قبول نبوده و در هر زمان تنها یک سند معتبر اشتغال مورد تایید می باشد.

ماده ۴۰: گواهی انجام کار در حین تحصیل مقطع بالاتر برای مقاطع پایین تر در صورتی که متقاضی در دوره روزانه مشغول به تحصیل نباشد، برای مقاطع قبلی قابل قبول خواهد بود.

ج-۲: پرداخت مبلغ معادل تعهد خدمت آموزش رایگان

ماده ۴۱: دانش آموختگان در صورتی که تمام یا قسمتی از تعهد خدمت موضوع ماده ۲۷ را به واسطه گواهی انجام کار معتبر ایفا نمایند، می توانند تعهد خدمت خود را به طور کامل یا به تناسب عدم انجام، به سازمان بازپرداخت نمایند.

ماده ۴۲: مبلغ تعهد برای هر نیمسال تحصیلی دانش آموختگان مقاطع مختلف برابر حداقل واحد مجاز یک نیمسال تحصیلی محاسبه می شود:

۴۲-۱: دوره های کاردانی و کارشناسی، ۱۲ واحد درسی

۴۲-۲: کارشناسی ارشد ناپیوسته، ۸ واحد درسی

۴۲-۳: دکتری تخصصی، ۶ واحد درسی

ماده ۴۳: در هنگام بررسی مبلغ تعهد هر نیمسال، تعداد واحدهای انتخاب شده در ماده ۴۲ ملاک محاسبه می باشد.

۴۳-۱: در صورتی که دانشجو در هر نیمسال بیش از حداقل مجاز و یا کمتر از حداقل مجاز یک نیمسال تحصیلی نیز واحد انتخاب کرده باشد، همان شهریه نیمسال تحصیلی به حساب مبلغ تعهد نیمسال وی منظور می گردد.

۴۳-۲: نیمسال هایی که دانشجویان مقطع دکتری مشغول به آماده سازی طرح رساله (پروپوزال) و آزمون جامع هستند در مبلغ بازپرداخت تعهد خدمت آموزش رایگان محاسبه نمی گردد.

۴۳-۳: نیمسال ها و واحد های دروس پیشنهادی نیز جزء تعهد خدمت آموزش رایگان محسوب می گردد.

ماده ۴۴: در مورد دانش آموختگان کارشناسی ارشد پیوسته و دکتری حرفه ای، شهریه و هزینه تحصیلی این افراد تا واحد های کارشناسی براساس مقطع کارشناسی و واحد های مربوط به مقطع کارشناسی ارشد بر اساس شهریه مقطع مذکور محاسبه می گردد و مینا در همه موارد فوق سال پذیرش دانش آموخته می باشد.

ماده ۴۵: در مورد دانش آموختگان دکتری پیوسته، شهریه و هزینه تحصیلی این افراد تا واحد های کارشناسی بر اساس مقطع کارشناسی و واحد های مربوط به مقطع کارشناسی ارشد بر اساس شهریه مقطع کارشناسی ارشد و واحد های مقطع دکتری بر اساس تعرفه دوره دکتری تخصصی تعیین می گردد و مینا در همه موارد فوق سال پذیرش دانش آموخته می باشد.

ماده ۴۶: افرادی که با استفاده از سهمیه استناداری ها پذیرفته شده اند، پس از اعلام عدم نیاز استناداری مربوطه، چنانچه قبل از ایفای تعهد خدمت، تقاضای دریافت مدارک تحصیلی خود را داشته باشند، باید شهریه و هزینه تحصیلی خود را برابر با مقررات مربوطه پرداخت نمایند.

ماده ۴۷: دانشجویان انصرافی و یا اخراجی چنانچه پس از ترک تحصیل و یا اخراج و قبل از انجام تعهد خدمت، تقاضای دریافت ریزنمرات و گواهی نامه مقطع قبلی خود را (جهت لغو تعهد خدمت آموزش رایگان مقطع قبلی و گرفتن دانشنامه و ریزنمرات رسمی) داشته باشند، باید مبلغ تعهد خدمت آموزش رایگان را پرداخت نمایند.

ماده ۴۸: مبلغ معادل تعهد خدمت دانش آموختگان و دانشجویان انصرافی و اخراجی در موارد ذیل تا مدت یک سال تقسیط می گردد:

۱-۴۸: دانش آموختگانی که تحت حمایت موسسات حمایتی از قبیل کمیته امداد، بهزیستی و ... باشند.

۲-۴۸: دانش آموختگانی که متکفل خرج افراد تحت تکفل خود باشند.

۳-۴۸: دانش آموختگانی که خود یا وابستگان درجه یک ایشان مبتلا به بیماری های خاص باشد.

۴-۴۸: خانواده معظم شهدا (فرزندان و همسر)، جانبازان (جانبازان، فرزندان و همسر)، رزمندگان (رزمندگان، فرزندان و همسر) و آزادگان (آزادگان، فرزندان و همسر).

۵-۴۸: عدم بضاعت دانش آموخته که تشخیص آن به عهده اداره کل امور دانشجویان داخل می باشد.

تبصره: تقسیط بیش از یک سال طبق مقررات مربوطه می باشد.

ماده ۴۹: تقاضای تقسیط و مدارک مربوط به آن به اداره کل امور دانشجویان داخل ارائه، پس از بررسی و احراز شرایط و موافقت وزارت، مراتب به دفتر حقوقی اعلام و دفتر مذکور مکلف است سند رسمی تعهد پرداخت از مدیون را با ضمانت دو نفر کارمند رسمی قطعی دولت اخذ و سند اصلی را در بایگانی خود نگه داری و رونوشت مصداق آن را برای اقدام به اداره کل امور دانشجویان داخل ارسال کند.

ج-۳: لغو تعهد خدمت آموزش رایگان با استفاده از گواهی عدم کاریابی

ماده ۵۰: تعهد خدمت دانش آموختگان با ارائه گواهی عدم کاریابی قابل قبول از اداره کل کار و امور اجتماعی استان، توسط دانشگاه با رعایت موارد زیر پذیرفته می شود:

تبصره ۱: دانش آموختگان از تاریخ دانش آموختگی تنها شش ماه فرصت دارند در دفاتر کاریابی تقاضای کار نمایند.

تبصره ۲: ثبت نام در دفاتر کاریابی و دریافت گواهی عدم کاریابی تنها با حضور شخص دانش آموخته امکان پذیر است.

تبصره ۳: این فرصت برای آقایان در صورتی که کارت نظام وظیفه بعد از فراغت از تحصیل صادر شده باشد، بعد از تاریخ صدور کارت قابل محاسبه می باشد.

تبصره ۴: فرصت مذکور برای دانش آموختگان در صورتی که بلافاصله در مقطع تحصیلی بالاتر در دوره روزانه پذیرفته شوند، بعد از فراغت از تحصیل در مقطع بالاتر محاسبه می گردد.

ماده ۵۱: گذشت یک سال از تاریخ فراغت از تحصیل برای کلیه دانش آموختگان دارای گواهی عدم کاریابی از ادارات کل کار و امور اجتماعی مراکز استان، الزامی می باشد.

تبصره ۱: زمان احتساب یک سال شمسی برای آقایان از تاریخ صدور کارت پایان خدمت وظیفه عمومی یا کارت معافیت دائم از خدمت در نظر گرفته می شود. مبنای محاسبه برای کارت معافیت، تاریخ صدور معافیت موقت پزشکی یا غیرپزشکی می باشد.

تبصره ۲: زمان احتساب یک سال برای دانش آموختگان از آخرین مقطع تحصیلی دوره روزانه قابل قبول است.

ماده ۵۲: گواهی عدم کاریابی در صورتی که از تاریخ فراغت از تحصیل تا زمان اقدام به تصفیه تعهد خدمت، هیچ گونه تاییدیه تحصیلی مربوط به اشتغال در پرونده یا سابقه بیمه نداشته باشد، مورد قبول می باشد.

ماده ۵۳: اعلام عدم کاریابی در مقاطع بالاتر، تعهد خدمت دانش آموختگان را در مقاطع تحصیلی قبلی نیز لغو می نماید.

تبصره: در صورت تحصیل دانشجو در رشته متفاوت در مقطع بالاتر، جهت استفاده از این فرصت در هر مقطع نیاز به گواهی عدم کاریابی مربوط به همان رشته را نیازمند است.

ماده ۵۴: تعهد خدمت پذیرفته شدگان سهمیه استانداری ها با ارائه گواهی عدم کاریابی اداره کل کار و امور اجتماعی استان ها، در صورت اعلام عدم نیاز به خدمت از سوی استانداری مربوطه لغو می گردد.

ماده ۵۵: دانش آموختگان بورسیه و متعهد به دستگاه ها، پس از اعلام عدم نیاز دستگاه مربوطه می تواند از طریق عدم کاریابی نسبت به تصفیه تعهد خدمت اقدام نمایند.

ماده ۵۶: لغو تعهد خدمت آموزش رایگان از طریق گواهی عدم کاریابی دانش آموختگان رشته های دامپزشکی، پس از اعلام انجام طرح خدمت نیروی انسانی و یا معافیت از طرح مذکور از سوی سازمان دامپزشکی کشور میسر است.

ماده ۵۷: دانشجویان شاغل به تحصیل در کلیه دوره های مقاطع بالاتر دوره روزانه نمی توانند گواهی عدم کاریابی در حین تحصیل برای لغو تعهد خدمت آموزش رایگان مقطع قبلی ارائه نمایند.

ماده ۵۸: دانش آموختگانی که همزمان در دو رشته تحصیل نموده اند، می توانند با استفاده از گواهی عدم کاریابی برای هر کدام از دو رشته نسبت به تصفیه تعهد خدمت اقدام نمایند.

تبصره: ثبت نام افراد مذکور برای کاریابی در صورت دانش آموختگی در دو رشته امکان پذیر می باشد.

ماده ۵۹: دانشجویان انصرافی، اخراجی، نمی توانند از فرصت عدم کاریابی جهت تصفیه آموزش رایگان مقطع ناتمام استفاده نمایند.

ج-۴: بازنشستگی

ماده ۶۰: لغو تعهد خدمت دانش آموختگان بازنشسته با ارائه حکم بازنشستگی (با تایید مراتب بازنشستگی توسط مراجع قانونی ذیصلاح) و به شرط حضور در کشور بلامانع است.

ج-۵: لغو تعهد خدمت آموزش رایگان از طریق از کارافتادگی

ماده ۶۱: لغو تعهد خدمت دانش آموختگان، دانشجویان انصرافی و اخراجی به علت از کارافتادگی و از دست دادن اهلیت و عدم توانایی انجام تعهد خدمت، با ذکر صریح عبارت «نامبرده قادر به کار کردن نمی باشد» از سوی شورای پزشکی دانشگاه های علوم پزشکی استان محل تحصیلشان انجام می شود. لذا افرادی که صرفاً توانایی انجام کار خاصی را ندارند، از تعهد خدمت آموزش رایگان معاف نخواهند شد.

ماده ۶۲: تحویل مدارک تحصیلی دانش آموختگانی که پس از پایان تحصیلات فوت نموده اند با ارائه گواهی فوت و به اتفاق کلیه وارثین بلامانع است.

ج-۶: تعویق ایفای تعهد خدمت آموزش رایگان

ماده ۶۳: دانشجویان انصرافی و اخراجی، در صورتی که متقاضی ادامه تحصیل در کلیه دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی باشند (به جز دانشگاه آزاد اسلامی با توجه به شرایط این دانشگاه)، می توانند ایفای تعهد خدمت خود را تا پایان تحصیلات مقطع جدید به تعویق بیندازند.

تبصره ۱: دانشجویان انصرافی و اخراجی استفاده کننده از بورسیه، با لغو تعهد بورسیه، می توانند در صورت تحصیل مجدد، تعهدات خدمت مقطع ناتمام پیشین را به تعویق انداخته به تعهدات مقطع جدید اضافه نمایند.

تبصره ۲: تعویق تعهدات دانشجویان انصرافی، اخراجی متعهد خدمت به دستگاه های اجرایی، منوط به موافقت دستگاه ذیربط می باشد.

ماده ۶۴: دانش آموختگان روزانه کلیه مقاطع تحصیلی در صورتی که از طریق سازمان سنجش آموزش کشور در دانشگاه و موسسات آموزش عالی در مقاطع تحصیلی بالاتر قبول شده باشند، می توانند تعهد خدمت آموزش رایگان خویش را تا پایان تحصیلات مقطع بالاتر به تعویق بیندازند.

تبصره ۱: ارسال تاییدیه تحصیلی برای این افراد در صورتی که در دوره نوبت دوم، شهریه پرداز، غیرانتفاعی... غیردولتی، دانشگاه جامع علمی-کاربردی و دانشگاه پیام نور پذیرفته شده باشند، با

قید "مدت بهره مندی تحصیل از مزایای آموزش رایگان" انجام می گردد و موسسه جدید ملزم به درج میزان تعهد آموزش رایگان مقطع قبلی در گواهی فراغت از تحصیل دانشجو بوده و صدور دانش نامه مقطع جدید منوط به ارائه لغو تعهد خدمت آموزش رایگان مقطع قبلی می باشد.

تبصره ۲: دانش آموختگانی که قصد ادامه تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی را دارند چنانچه درخواست تعویق تعهدات آموزش رایگان خود را تا زمان فراغت از تحصیل در مقطع بالاتر داشته باشند، موسسه می بایست با اخذ تعهد رسمی، ریزنمرات وی را به صورت محرمانه همراه با کپی تعهدنامه به دانشگاه آزاد اسلامی ارسال نماید.

ماده ۶۵: دانشجویان دوران روزانه که به دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی (دوره های غیرانتفاعی، پیام نور، علمی-کاربردی، شهریه پرداز) انتقال می یابند، می توانند تعهد خدمت خویش را تا پایان تحصیلات بدون تصفیه حساب با صندوق رفاه دانشجویان به تعویق بیندازند.

تبصره: دانشجویانی که از طریق تکمیل ظرفیت به دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی دولتی و غیردولتی، علوم پزشکی و دانشگاه فرهنگیان انتقال می یابند نیز می توانند تعهد خدمت خویش را تا پایان تحصیلات بدون تصفیه حساب با صندوق رفاه دانشجویان به تعویق بیندازند.

ماده ۶۶: ارسال تاییدیه تحصیلی (ریز نمرات تایید شده و تصویر گواهی موقت پایان تحصیلات) برای دانش آموختگان به دانشگاه های مقاطع تحصیلی بالاتر به صورت محرمانه و قید مدت تعهد خدمت و سهمیه منطقه پذیرفته شده و ذکر عبارات ذیل در متن نامه ارسالی "ریز نمرات نباید به صاحب تسلیم شود" و "در صورت عدم نیاز به آن دانشگاه عودت گردد و ریز نمرات فوق منحصر برای ارائه به آن دانشگاه و یا سازمان صادر شده و فاقد هر گونه ارزش دیگری از جمله ترجمه را دارا می باشد" صورت می پذیرد.

ماده ۶۷: ارسال تاییدیه تحصیلی برای دانش آموختگان مقطع کارشناسی که مجدد در همان مقطع و مقاطع پزشکی پذیرش می شوند، به صورت محرمانه و قید مدت تعهد خدمت آموزش رایگان بلامانع می باشد.

تبصره: در خصوص افراد فوق الذکر در صورت درخواست ریزنمرات و ارسال آن به دانشگاه جدید جهت معادل سازی و تطبیق واحد بایستی لغو تعهد خدمت آموزش رایگان صورت گیرد.

هـ: سایر موارد

ماده ۶۸: هزینه های آموزش رایگان هر سال توسط سازمان اعلام می گردد.

ماده ۶۹: هزینه های محاسبه شده آموزش رایگان به شماره حسابی که توسط سازمان اعلام می گردد، بایستی واریز شود.

ماده ۷۰: ارائه درخواست جهت لغو تعهد خدمت آموزش رایگان از طریق سامانه سجاد سازمان توسط متقاضی صورت می گیرد و دانشگاه پس از بررسی و تایید درخواست، لغو تعهد افراد را تایید و چنانچه اداره کل تمور دانشجویان داخل نیز اغو تعهد متقاضی را تایید نماید، صدور مدارک با رعایت سایر مقررات بلامانع می باشد.

ماده ۷۱: گواهی نامه موقت تحصیلی کلیه دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی در مدت اعتبارشان در کلیه نهاد های داخلی کشور معتبر بوده و دانش آموخته نیاز به ارائه هیچ گونه مدرکی اعم از گواهی یا دانش نامه ندارد.

ماده ۷۲: اخذ مدرک دیپلم از پذیرفته شدگان توسط موسسات به منظور اطلاع از سوابق آموزشی آنان می باشد. بر این اساس پس از فراغت از تحصیل در مقطع دانشگاهی، تحویل مدارک دیپلم و پیش دانشگاهی و ریز نمرات آن به دانش آموختگانی (آقایان مشروط به انجام خدمت وظیفه عمومی یا معافیت دائم از آن) بلامانع می باشد.

تبصره: تحویل مدارک فوق به دانشجویان انصرافی و اخراجی مشروط به لغو تعهد خدمت آموزش رایگان است.

ماده ۷۳: موارد پیش بینی نشده در دستورالعمل فوق با استعلام موسسه مربوطه و اعلام نظر رییس سازمان قابل بررسی است.

ماده ۷۴: این دستورالعمل در ۷۴ ماده، ۵۹ بند و ۲۱ تبصره در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۶ به تایید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رسید و از تاریخ ابلاغ، لازم الاجرا بوده و کلیه دستورالعمل ها و بخشنامه های قبلی مرتبط ملقی می گردد.